

Ministerie van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid

Arbeid door jongeren

Informatie voor werkgevers

Inhoud

Arbeid door jongeren	2
Wat voor soort werk mogen jongeren doen?	3
Vanaf welke leeftijd mogen jongeren werken	3
Welk werk mogen jongeren onder de 16 jaar doen?	3
Welk risicovol werk mogen jongeren van 16 en 17 jaar doen?	5
Waar moet u als werkgever speciaal op letten bij het opstellen van een RI&E?	8
Wanneer mogen jongeren werken en hoe lang?	9
Wat zijn de regels bij uitvoeringen?	17
Wat zijn de regels bij uitvoeringen voor kinderen jonger dan 13 jaar?	17
Wat zijn de regels bij uitvoeringen voor jongeren vanaf 13 jaar?	21
Meer informatie	23

Arbeid door jongeren

Jongeren behoren op school te zitten en in principe niet te werken. Een bijbaan geeft scholieren de gelegenheid om (werk)ervaring op te doen en wat geld te verdienen. In geen geval mogen evenwel de veiligheid, gezondheid en ontwikkeling van jongeren gevaar lopen. En ook de schoolprestaties mogen er niet onder lijden. Daarom bestaan er speciale regels voor arbeid door jongeren. Regels over het soort werk dat jongeren afhankelijk van hun leeftijd mogen doen. En regels over wanneer en hoelang jongeren mogen werken. In deze brochure vindt u onder meer informatie over waar u als werkgever vooral op moet letten als u jongeren in dienst hebt.

Wat voor soort werk mogen jongeren doen?

Vanaf welke leeftijd mogen jongeren werken?

Voor jongeren onder de 16 jaar geldt dat ze alleen onder voorwaarden mogen werken buiten schooltijd en in vakanties. Vanaf 16 jaar mogen jongeren zonder meer werken. Wel zijn er voor werknemers van 16 en 17 jaar speciale regels. Zo mogen jongeren geen werk doen dat gevaar oplevert of schadelijk is voor de gezondheid.

Zowel de werkgever als de ouders of verzorgers zijn verantwoordelijk voor het naleven van de regels. Bij overtredingen kan de Arbeidsinspectie niet alleen de werkgever een boete opleggen, maar ook de ouders of verzorgers van het kind. Bij ernstig letsel door het werk kan worden overgegaan tot strafrechtelijke vervolging.

Als werkgever bent u verplicht alle gevaren op het gebied van veiligheid, gezondheid en welzijn in uw bedrijf te inventariseren en op te schrijven. Elke werknemer heeft het recht de risicoinventarisatie en -evaluatie (RI&E) op te vragen.

Welk werk mogen jongeren onder de 16 jaar doen?

De regels over het soort werk dat jongeren mogen doen, verschillen per leeftijdscategorie. In het algemeen geldt het volgende.

- **Jongeren vanaf 12 jaar mogen:**

- werken in het kader van een werkstraf

- **Jongeren vanaf 13 jaar mogen:**

- op schooldagen klusjes rond het huis en in de buurt doen
- op vrije dagen helpen bij licht niet-industrieel werk
- als woonhuis en de winkel of de land- en tuinbouwonderneming één geheel vormen, meehelpen in het bedrijf van hun ouders
- meewerken aan uitvoeringen. Zie hiervoor: 'Wat zijn de regels bij uitvoeringen?'

- **Jongeren vanaf 14 jaar mogen:**

- stage lopen

- **Jongeren vanaf 15 jaar mogen:**

- ochtendkranten bezorgen
- licht niet-industrieel werk verrichten

Licht niet-industrieel werk

Licht niet-industrieel werk dat jongeren vanaf 15 jaar **mogen doen** is bijvoorbeeld:

- lichte werkzaamheden in een winkel, zoals vakken vullen, het markeren van lege vakken, helpen bij het inpakken, vloer vegen of schoonmaakwerkzaamheden;
- lichte werkzaamheden in de landbouw, zoals groenten en fruit plukken, lichte oogstwerkzaamheden, het voeren van kleine dieren;
- werkzaamheden in de horeca, zoals het helpen bij het bedienen, bijvoorbeeld in een snackbar, kantine of restaurant (als daar alcohol wordt geschonken mag een kind niet in het restaurantdeel werken);
- werkzaamheden bijvoorbeeld bij een manege, op een camping, in een speeltuin, in een pretpark, in een bowlingcentrum, in een museum.

Jongeren vanaf 13 jaar mogen op **vrije dagen** bij dit soort werkzaamheden helpen.

Onder de 16 jaar mogen jongeren de volgende werkzaamheden niet verrichten

Zwaar werk:

- tillen van meer dan 10 kg;
- duwen of trekken van meer dan 20 kg;
- langer dan 8 minuten in dezelfde werkhouding werken;
- langdurig op de knieën werken.

Gevaarlijk en ongezond werk:

- het werken aan machines die snij-, knel- of pletgevaar opleveren (bijvoorbeeld het werken met een heftruck, goederenbouwlift, cirkelzaagmachine, betonmolen, vleessnijmachine);
- werk waarbij ze in aanraking kunnen komen met gevaarlijke stoffen (bijvoorbeeld bestrijdingsmiddelen);
- werk waarbij persoonlijke beschermingsmiddelen moeten worden gedragen (bijvoorbeeld een bouwhelm, een stofkap, oordoppen).

Verder zijn onder meer de volgende soorten werk niet toegestaan voor jongeren onder de 16 jaar:

- caissière of andere werkzaamheden waarbij de jongere zelf verantwoordelijk is voor geldzaken;
- werken aan de lopende band;
- werkzaamheden in een magazijn, zoals het in- en uitladen van vrachtwagens;
- werken in de horeca wanneer daar alcohol wordt verstrekt;
- werken in een industriële omgeving.

Welk risicovol werk mogen jongeren van 16 en 17 jaar doen?

Jongeren van 16 en 17 jaar mogen allerlei soorten werk doen, maar werk dat gevaarlijk of schadelijk is voor de gezondheid is voor alle werknemers jonger dan 18 jaar verboden.

Er zijn ook risicovolle werkzaamheden die werknemers van 16 en 17 jaar wel mogen verrichten, maar dan uitsluitend onder deskundig toezicht, zodat alle gevaar voorkomen wordt. Deze toezichthouder moet in de gaten houden of de jongere het werk goed doet,

geen gevaar loopt of gevaarlijke situaties veroorzaakt. Diegene die toezicht houdt, moet zelf goed bekend zijn met het werk dat hij zijn pupil opdraagt. Als u er niet in slaagt om deskundig toezicht zo te organiseren dat het gevaar bij bijzondere werkzaamheden wordt voorkomen, dan zijn de werkzaamheden alsnog verboden.

Let op: dit soort werk is verboden voor 12-, 13-, 14- en 15-jarigen!

Risicovolle werkzaamheden alleen onder deskundig toezicht

Werknemers van 16 en 17 jaar mogen - alleen onder deskundig toezicht - de volgende werkzaamheden uitvoeren:

- werken in een omgeving waar gevaar voor instorting bestaat;
- werken aan of in de buurt van hoogspanningsleidingen;
- werken met stoffen die kunnen ontploffen, die irriterend of bijtend zijn, of waarbij op de verpakking staat dat de stof schadelijk is met als toevoeging 'onherstelbare effecten niet uitgesloten';
- werken met persgassen, onder druk vloeibaar gemaakte gassen en opgeloste gassen. Dat geldt ook voor werken aan of met kuispen, bassins, leidingen of reservoirs waarin zich een of meer van deze gassen bevinden;
- werken met, maken of vasthouden van artikelen die kunnen ontploffen, zoals vuurwerk;
- het besturen van een trekker en het aan- of afkoppelen van aanhangwagens of werktuigen;

Let op: 16- en 17-jarigen mogen met een trekker op de openbare weg rijden, als ze een trekkerrijbewijs hebben.

- werken met wilde, giftige of andere dieren die gevaar opleveren;
- dieren slachten in een slachthuis;
- eentonig werk doen, waarvoor de werknemer per stuk wordt betaald;
- aan een machine of lopende band staan waarbij de werknemer niet zelf zijn werktempo kan bepalen.

U kunt bij het organiseren van toezicht denken aan de volgende zaken:

- Voor welke taken is de jongere werknemer het meest geschikt?
- Is hij goed geïnstrueerd over zijn taak?
- Zijn voldoende en adequate veiligheidsbrillen, speciale kleding, veiligheidsschoeisel en helmen aanwezig?
- Gebruikt of past de werknemer deze op de juiste manier toe?
- Werkt diegene die toezicht moet houden vlak bij de betreffende werknemer of is die direct oproepbaar?
- Wordt de werkplek regelmatig beoordeeld op risico's voor de veiligheid?
- Is de voorlichting en instructie goed bij de werknemer overgekomen?
- Is misschien nieuwe instructie noodzakelijk?
- Kan diegene die toezicht houdt ingrijpen in het productieproces wanneer dat noodzakelijk is voor de veiligheid van de werknemer?

Verboden werkzaamheden

Werknemers jonger dan 18 jaar mogen niet:

- werken met stoffen die giftig, sensibiliserend, kankerverwekkend, mutageen en voor de voortplanting schadelijk zijn (gevaarsaanduidingen horen op de verpakking van de stoffen te staan). Let op: hieronder vallen ook bestrijdingsmiddelen. Jongeren mogen pas 14 dagen na het verspuiten van bestrijdingsmiddelen op een gewas weer met dat gewas in aanraking komen;
- werken met stoffen die zich in het lichaam ophopen of slecht zijn voor de gezondheid (gevaarsaanduidingen horen op de verpakking van de stoffen te staan);
- werken met biologische agentia (virussen, bacteriën) die ernstige ziekten bij mensen kunnen veroorzaken. Zie hiervoor het Arbo-besluit, afdeling 9, Biologische agentia, artikel 4.84, lid 3, c en d.;
- werken met of aan kuipen, bassins, leidingen of reservoirs met daarin een of meer van de genoemde stoffen;
- werken onder overdruk, zoals duiken, in een caisson en in afgesloten ruimten;
- werken met toestellen die schadelijke niet-ioniserende elektromagnetische straling kunnen uitzenden, zoals sealapparatuur, lasers en radarinstallaties;

- werken op lawaaiige plekken. De dagelijkse blootstelling aan lawaai mag niet hoger zijn dan gemiddeld 85 dB(A).
Let op: dit is een absolute norm, waarbij geen rekening wordt gehouden met de dempende werking van gehoorbeschermers;
- werken met apparatuur die zo trilt dat het gevaar oplevert voor de gezondheid.

Waar moet u als werkgever speciaal op letten bij het opstellen van een RI&E?

Als werkgever bent u verplicht alle gevaren op het gebied van veiligheid, gezondheid en welzijn in uw bedrijf te inventariseren en op te schrijven. Ook moet u vastleggen welke maatregelen u hebt genomen om de gevaren voor uw werknemers zoveel mogelijk te beperken. Elke werknemer heeft het recht de risicoinventarisatie en -evaluatie (RI&E) op te vragen. Als u jongere werknemers in dienst hebt, moet u bij het opstellen van een RI&E vooral op de volgende punten letten:

- Wat is de leeftijd van de jongere?
- Welke specifieke gevaren zijn er op het gebied van veiligheid, gezondheid en welzijn?
- Hoe ziet de werkplek eruit?
- Met welke stoffen, agentia (virussen, bacteriën) en fysische factoren (straling, geluid, klimaat) krijgt de jonge werknemer te maken en hoe lang wordt hij er op het werk aan blootgesteld?
- Welke arbeidsmiddelen worden er gebruikt en waarom en zijn er voldoende en geschikte veiligheidsbrillen, speciale kleding, helmen en schoeisel aanwezig?
- Welke werkzaamheden worden binnen het bedrijf verricht?
- Hoe is de inrichting en de organisatie?
- Is er voldoende deskundig toezicht op de werkende jongere(n)?
- Wat voor opleiding hebben de jongere werknemers en wat moeten zij verder weten om goed en veilig te kunnen werken?

Wanneer mogen jongeren werken en hoe lang?

Jongeren van 12 jaar

Jongeren vanaf 12 jaar mogen werken in het kader van een werkstraf. Een werkstraf is een alternatieve straf die wordt opgelegd op grond van het jeugdstrafrecht. Het gaat dan om helpen bij licht niet-industrieel werk of om een leerproject. De jongere moet altijd onder toezicht van een volwassene werken.

In het schema is weergegeven hoeveel een jongere gedurende de werkstraf mag werken en op welke tijden dat kan.

SCHEMA: JONGEREN VANAF 12 JAAR BIJ WERKSTRAF

minimum dagelijkse rust	14 uur
• in elk geval tussen	20.00 – 07.00 uur
• minimum wekelijkse rust	36 uur aaneengesloten
maximum arbeidstijd per dag	
• schooldag	2 uur
• niet-schooldag	7 uur
• vakantiedag	7 uur
maximum arbeidstijd per week	
• schoolweek	20 uur
• vakantieweek	35 uur
maximum aantal gewerkte vakantieweken per jaar	6 weken
pauze bij arbeidstijd > 4,5 uur	½ uur aaneengesloten

Jongeren van 13 en 14 jaar

Jongeren van 13 en 14 jaar mogen beperkt werken. Er is een verschil tussen hoeveel ze mogen werken in schoolweken en in vakantieweken. In de schoolweken is de hoofdregel: de school gaat voor. Het is niet de bedoeling dat 13- en 14-jarigen structureel werken naast het schoolgaan.

Schooldagen

Op schooldagen mogen 13- en 14-jarigen maximaal 2 uur per dag en maximaal 12 uur per week klusjes rond het huis en in de buurt doen. Hierbij gaat uitsluitend om:

- oppassen bij familie of kennissen;
- auto's wassen;
- helpen bij het rondbrengen van folders en huis-aan-huisbladen;
- helpen in een gezinshuishouding;
- helpen op een kinderboerderij.

Als woonhuis en bedrijf één geheel vormen mogen 13- en 14-jarige kinderen van winkeliers en ondernemers in de land- en tuinbouw op schooldagen maximaal 2 uur per dag en 12 uur per week meehelpen in het bedrijf van hun ouders.

Jongeren van 13 en 14 jaar mogen ook meewerken aan uitvoeringen. Hierbij gaat het om het deelnemen aan uitvoeringen van culturele, wetenschappelijke, opvoedkundige of artistieke aard, aan modeshows en aan audio-, visuele of audiovisuele opnamen. De repetities voor de uitvoeringen worden ook als arbeidstijd gerekend.

Vrije dagen

Op vrije dagen (zaterdag en eventuele andere vrije dagen) mogen deze jongeren, naast bovenstaande werkzaamheden, ook andere soorten werk doen. Ze mogen helpen bij licht niet-industrieel werk. Ook hierbij gaat het om het verrichten van hand- en span-diensten en dus niet om zelfstandig werk. Er moet altijd een toezichthouder op de werkvloer aanwezig zijn.

In het schema staat aangegeven met welke normen er rekening moet worden gehouden bij het werken van 13- en 14-jarigen. Als jongeren meer soorten werk doen, dan moet er rekening mee worden gehouden dat zij tijdens een schoolweek nooit meer dan 2 uur per dag en 12 uur per week mogen werken.

SCHEMA: JONGEREN VAN 13 EN 14 JAAR

	Klusjes rond het huis en in de buurt	Licht niet-industrieel werk	Uitvoeringen
minimum dagelijkse rust	14 uur	14 uur	14 uur
• in elk geval tussen	19.00-08.00 uur	19.00-08.00 uur	22.30-08.00 uur
• in vakanties	19.00-07.00 uur	19.00-07.00 uur	22.30-07.00 uur
maximum aantal werkdagen/uitvoeringen			
• per week	5	5	3
• per jaar			15
maximum arbeidstijd per			
• schooldag	2 uur		7 uur
• niet-schooldag	6 uur	6 uur	7 uur
• vakantiedag	7 uur	7 uur	7 uur
maximum arbeidstijd per			
• schoolweek	12 uur	12 uur	12 uur
• vakantie week	35 uur	35 uur	35 uur
maximum aantal gewerkte			
• vakantie weken per jaar	4	4	4
• waarvan maximaal aaneengesloten	3	3	3
aaneengesloten pauze bij arbeidstijd >4,5 uur	1/2 uur	1/2 uur	1/2 uur
zondagarbeid	Nee	Nee	Nee, tenzij*
vrije zondagen per 13 weken	n.v.t.	n.v.t.	4 zondag werken, dan zaterdag vrij

* Zie *Werken op zondag* (pagina 22)

Stage

Jongeren mogen **vanaf hun 14de** ook stage lopen. Dat mag echter alleen wanneer er een stageovereenkomst is gesloten tussen de school en het bedrijf, of wanneer burgemeester en wethouders een verzoek tot vervangende leerplicht hebben goedgekeurd. Een stageovereenkomst moet ook ondertekend worden door de ouders of verzorgers van het kind.

In tegenstelling tot hun leeftijdgenoten mogen zij tijdens een stage ook lichte werkzaamheden doen in een industriële omgeving.

Let op: als een jongere werkt in het kader van een stage of vervangende leerplicht, dan mag hij of zij in diezelfde week (of weken) geen ander werk verrichten.

SCHEMA: JONGEREN VANAF 14 JAAR MET STAGEOVEREENKOMST

minimum dagelijkse rust	14 uur
• in elk geval tussen	19.00 - 8.00 uur
maximum arbeidstijd	
• per dag	7 uur
• per week	35 uur
pauze bij arbeidstijd > 4,5 uur	½ uur aaneengesloten
zondagsarbeid	nee

Jongeren van 15 jaar

Vanaf hun 15e mogen jongeren licht niet-industrieel werk doen. Zij mogen buiten de schooltijd en in de vakanties meer uren werken dan jongeren van 13 en 14 jaar. En ook mogen jongeren van 15 jaar vaker per jaar meewerken aan uitvoeringen.

Jongeren van 15 jaar mogen ook avondkranten en reclamedrukwerk bezorgen. Dit valt, in tegenstelling tot het bezorgen van ochtendkranten, onder het begrip licht niet-industrieel werk.

SCHEMA: JONGEREN VAN 15 JAAR

	Licht niet-industrieel werk	Uitvoeringen
minimum dagelijkse rust	12 uur	12 uur
• in elk geval tussen	19.00 - 07.00 uur	23.00 - 07.00 uur
• in vakanties	19.00 - 07.00 uur	23.00 - 07.00 uur
maximum aantal werkdagen/ uitvoeringen		
• per week	5	3
• per jaar		24
maximum arbeidstijd per		
• schooldag	2 uur	8 uur
• niet-schooldag	8 uur	8 uur
• vakantiedag	8 uur	8 uur
maximum arbeidstijd per		
• schoolweek	12 uur	12 uur
• vakantieweek	40 uur	40 uur
maximum aantal gewerkte vakantieweken per jaar	6	6
• waarvan maximaal aaneen- gesloten	4	4
aaneengesloten pauze bij arbeidstijd > 4,5 uur	½ uur	½ uur
• zondagsarbeid	Nee, tenzij*	Nee, tenzij*
• vrije zondagen per 13 weken	4 zondag werken, dan zaterdag vrij	4 zondag werken, dan zaterdag vrij

* Zie *Werken op zondag* (pagina 22)

Voor het bezorgen van ochtendkranten moet de werkgever een bezorgovereenkomst afsluiten met deze jongere. De ouders of verzorgers moeten

deze overeenkomst medeondertekenen. Ook op zondag mogen ze ochtendkranten bezorgen. Voorwaarde daarbij is dat ze op de zaterdag daarvoor niet werken.

SCHEMA: JONGEREN VANAF 15 JAAR, BEZORGEN VAN OCHTENDKRANTEN

• minimum dagelijkse rust	12 uur
• in elk geval tussen	19.00 - 06.00 uur
maximum arbeidstijd	
• per dag	2 uur
zondagsarbeid	ja zondag werken, dan zaterdag vrij

Geheel of gedeeltelijke vrijstelling leerplicht

Voor jongeren die geheel of gedeeltelijk zijn vrijgesteld van de leerplicht gelden voor het doen van licht niet-industrieel werk speciale regels. Het gaat hierbij niet om het werken naast schooltijd, maar tijdens (een deel van de) schooltijd.

SCHEMA: JONGEREN VANAF 15 JAAR BIJ VRIJSTELLING VAN LEERPlicht

• minimum dagelijkse rust	12 uur
• in elk geval tussen	19.00 - 07.00 uur
maximum arbeidstijd	
• per dag	8 uur
• per week	40 uur
• pauze bij arbeidstijd > 4,5 uur	½ uur aaneengesloten
• zondagsarbeid	nee, tenzij*
• bij arbeid op zondag ten minste 4 vrije zondagen per	13 weken zondag werken, dan zaterdag vrij

* Zie *Werken op zondag* (pagina 22)

Jongeren van 16 en 17 jaar

Jongeren van 16 en 17 jaar mogen zonder meer werken. Bepaalde werkzaamheden zijn echter verboden en sommige - risicovolle - werkzaamheden mogen alleen onder deskundig toezicht.

Omdat jongeren van 16 en 17 jaar nog (gedeeltelijk) leerplichtig zijn, mag het werk hen niet verhinderen naar school te gaan. Daarom wordt de tijd die zij naar school gaan meegeteld als arbeidstijd. Bij de inroosting van de jongere moet rekening worden gehouden met het aantal uren dat de jongere op school doorbrengt. U kunt als werkgever hiervoor bijvoorbeeld het schoolrooster hanteren. U bent ervoor verantwoordelijk dat het totaal van arbeidstijd én schooltijd de maximale arbeidstijd niet overschrijdt.

Werkende jongeren van 16 en 17 jaar genieten meer bescherming dan werknemers van 18 jaar en ouder. Ze hebben recht op langere rustperiodes, mogen niet 's nachts werken, niet overwerken en geen diensten verrichten waarbij ze opgeroepen kunnen worden (de zogenaamde consignatiediensten). In het schema staat hoe lang en wanneer iemand van 16 of 17 jaar mag werken.

SCHEMA: JONGEREN VAN 16 EN 17 JAAR

minimum rusttijden	
• dagelijkse rust	12 uur
• in elk geval tussen	22.00 - 06.00 uur
• of tussen	23.00 - 07.00 uur
• wekelijkse rust	36 uur per periode van 7 x 24 uur
maximum arbeidstijden	
• arbeidstijd per dienst	9 uur
• arbeidstijd per week	45 uur
• arbeidstijd per vier weken	gemiddeld 40 uur per week (160 uur)
• zondagsarbeid	4 vrije zondagen per 13 weken* zondag werken, dan zaterdag vrij
pauze	
• bij arbeid > 4,5 uur	½ uur
• bij arbeidstijd > 8 uur	¾ uur, waarvan ½ uur aaneengesloten.**

* uitsluitend in collectief overleg kan worden afgesproken dat 13 vrije zondagen in een jaar mogelijk zijn.

** uitsluitend in collectief overleg kan een pauze van ½ uur of 2 x ¼ uur worden afgesproken.

Wat zijn de regels bij uitvoeringen?

Wat zijn de regels bij uitvoeringen voor kinderen jonger dan 13 jaar?

Voor het meedoen aan uitvoeringen zijn er per leeftijdscategorie speciale regels. Kinderen jonger dan 13 jaar mogen meedoen aan uitvoeringen thuis ‘tussen de schuifdeuren’ of op een familiefestje. Ook mag een kind gewoon meezingen in een kerkkoor in de eigen kerk, of meedoen aan bijvoorbeeld het majorettenkorps. De voorwaarde is wel dat het kind vrijwillig meedoet aan de uitvoering. Ook mag er geen sprake zijn van een overeenkomst en mag het kind zelf of de ouders geen financieel voordeel hebben van de uitvoering. Als niet aan deze voorwaarden is voldaan, is er een ontheffing nodig.

Een ontheffing is nodig als het de bedoeling is dat een kind jonger dan 13 jaar meewerkt aan bijvoorbeeld tv- of radioprogramma's, films, modeshows, reclamespots of theaterproducties.

Als u twijfelt of een ontheffing nodig is, dan kunt u contact opnemen met de Arbeidsinspectie, Postbus 58366, 1040 HJ Amsterdam, telefoonnummer 020-5812612.

Als een kind jonger dan 13 jaar aan een uitvoering gaat deelnemen, dan moet u als werkgever minimaal drie dagen voor de datum van het optreden een ontheffingsverzoek indienen bij de Arbeidsinspectie. Bij het beoordelen van een verzoek zal de Arbeidsinspectie

een aantal criteria in acht nemen. Zo gelden voor kinderen tot 7 jaar strengere criteria dan voor kinderen tussen 7 en 13 jaar.

Kinderen tot 7 jaar

Bij het beoordelen van een verzoek om ontheffing zal de Arbeidsinspectie er in eerste instantie op letten of het werk niet gevaarlijk is voor kinderen en of het werk geen nadelige invloed heeft op de geestelijke of lichamelijke ontwikkeling van het kind. Het belang van het kind staat voorop.

Ook de werkgever die de ontheffing aanvraagt, zal de mogelijke gevaren voor het kind moeten inventariseren en moeten aangeven welke maatregelen er getroffen worden om gevaren te voorkomen. U moet de ouders of verzorgers van het kind hiervan op de hoogte stellen. De ouders of verzorgers moeten immers toestemming geven om het kind te laten werken.

Als de Arbeidsinspectie twijfels heeft over de risico's voor de ontwikkeling van het kind, dan kan zij de werkgever om een psychologisch onderzoek vragen.

De Arbeidsinspectie kan aan een ontheffing voorwaarden verbinden, bijvoorbeeld over de maximale arbeidsduur, de begeleiding en de opvang van het kind bij het werk, het doel van de uitvoering waaraan een kind zal gaan meewerken en het eventuele schoolverzuim. Het schoolhoofd van het kind moet toestemming geven voor eventueel verzuim.

Voor één en hetzelfde kind kan, tot het kind 7 jaar is, maar één keer (dus voor één optreden) een ontheffing worden verleend. Alleen wanneer een werkgever kan aantonen dat het gaat om een *uitzonderlijke situatie* kan hiervan worden afgeweken.

SCHEMA: KINDEREN TOT 7 JAAR MET ONTHEFFING

• max. 1 optreden in deze leeftijdperiode	
• in uitzonderlijke situaties: max. 1 optreden per jaar	
• bij serieproducties: max. 4 optredens per jaar	
• minimum dagelijkse rust	14 uur
• in elk geval tussen	19.00 - 08.00 uur
maximum arbeidstijd per dag	
• schooldag	2 uur
• niet-school/vakantiedag	4 uur
zondagsarbeid	nee, tenzij*
bij arbeid op zondag ten minste 4 vrije zondagen per	13 weken zondag werken, dan zaterdag vrij

* Zie *Werken op zondag* (pagina 22)

Kinderen tussen 7 en 13 jaar

Voor kinderen tussen 7 en 13 jaar kan de Arbeidsinspectie een ontheffing verlenen voor maximaal 12 optredens per jaar. Een kind mag hooguit 3 keer in één week aan een uitvoering meewerken. Alleen wanneer het gaat om *uitzonderlijke situaties* kan een ontheffing voor 15 optredens per jaar worden verleend.

Alleen wanneer u als werkgever kunt aantonen dat het gaat om een uitzonderlijke situatie, kan van dit schema worden afgeweken. Maar dan mag het kind niet meer dan 7 uur per dag en 12 uur per week werken. Het kind mag tot uiterlijk 22.30 uur optreden en moet daarna minimaal 14 uur rust hebben.

Uitzonderlijke situaties

Er is sprake van een uitzonderlijke situatie wanneer het gaat om uitvoeringen die cultureel, artistiek, wetenschappelijk of opvoedkundig van grote waarde zijn. Of wanneer het gaat om kinderen die bijzondere prestaties kunnen leveren. Ook is sprake van een uitzonderlijke situatie als een kind kan meedoen aan een uitvoe-

ring voor het jubileum van een school of een vereniging, op een nationale feestdag of aan een bijzondere culturele productie of serieproductie.

Alleen als u kunt aantonen dat het om een zeer uitzonderlijke situatie gaat, kan er een ruimere ontheffing worden verleend. Als de Arbeidsinspectie een ontheffing verstrekt, dan moet u rekening houden met een aantal voorwaarden. Deze voorwaarden staan in onderstaand schema. De repetities voor de uitvoering worden hierbij ook als arbeidstijd gerekend.

Voor kinderen vanaf 12 jaar die op een school voor kunstzinnige vorming zitten kan ook een ontheffing worden aangevraagd voor het meewerken aan uitvoeringen. De Arbeidsinspectie kan voor deze kinderen een ontheffing verlenen voor maximaal 15 optredens per jaar, waarvan hooguit 3 in één week. Ook deze kinderen mogen maximaal 7 uur per dag en 12 uur per week werken. Het kind mag tot uiterlijk 22.30 uur optreden en moet daarna minimaal 14 uur rust hebben. Ook hierbij worden de repetities voor de uitvoeringen gerekend als arbeidstijd.

SCHEMA: KINDEREN TUSSEN 7 EN 13 JAAR MET ONTHEFFING

• max. 12 optredens per jaar	
• in uitzonderlijke situaties: max. 15 optredens per jaar	
• max. 3 optredens per week	
• minimum dagelijkse rust	14 uur
• in elk geval tussen	21.00 - 08.00 uur
• bij uitzonderlijke situaties	22.30 - 08.00 uur
maximum arbeidstijd per dag	
• schooldag	2 uur
• niet-school/vakantiedag	4 uur
zondagsarbeid	nee, tenzij*
bij arbeid op zondag ten minste 4 vrije zondagen per	13 weken zondag werken, dan zaterdag vrij.

* Zie *Werken op zondag* (pagina 22)

Wat zijn de regels bij uitvoeringen voor jongeren vanaf 13 jaar?

Jongeren vanaf 13 jaar en ouder mogen zonder ontheffing meewerken aan uitvoeringen. Er zijn wel regels waaraan moet worden voldaan. Deze staan weergegeven in het volgend schema. Als hiervan wordt afgeweken, is een ontheffing nodig.

SCHEMA: JONGEREN VANAF 13 JAAR

	Jongeren van 13 en 14 jaar	Jongeren van 15 jaar
minimum dagelijkse rust	14 uur	12 uur
• in elk geval tussen	22.30 - 08.00 uur	23.00 - 07.00 uur
• in vakanties	22.30 - 07.00 uur	23.00 - 07.00 uur
maximum aantal werkdagen/uitvoeringen		
• per week	3	3
• per jaar	15	24
maximum arbeidstijd per		
• schooldag	7 uur	8 uur
• niet-schooldag	7 uur	8 uur
• vakantiedag	7 uur	8 uur
maximum arbeidstijd per		
• schoolweek	12 uur	12 uur
• vakantie week	35 uur	40 uur
maximum aantal gewerkte vakantie weken		
• per jaar	4	6
• waarvan max. aaneengesloten	3	4
aaneengesloten pauze bij werktijd > 4,5 uur	half uur	half uur
zondagsarbeid	nee, tenzij*	nee, tenzij*
vrije zondagen per 13 weken	4	4
	zondag werken, dan zaterdag vrij	zondag werken, dan zaterdag vrij

* Zie *Werken op zondag* (pagina 22)

Werken op zondag

Op zondag wordt geen arbeid verricht tenzij:

- het bijvoorbeeld in de cao of in het contract staat en het uit de aard van het werk voortvloeit (in bijvoorbeeld een volcontinu bedrijf);
- de bedrijfsomstandigheden dit noodzakelijk maken en de werkgever daartoe overeenstemming heeft bereikt met het medezeggenschapsorgaan of bij het ontbreken daarvan met de belanghebbende medewerkers. Alleen als ouders of verzorgers uitdrukkelijk toestemming verlenen mag een kind op zondag werken.

Meer informatie

Hebt u naar aanleiding van deze brochure nog vragen, dan kunt u contact opnemen met de afdeling Publieksinformatie van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Postbus 90801, 2509 LV Den Haag.
Telefoon 0800-9051 (gratis)

Voor meer informatie kunt u ook onze website bezoeken:
www.szw.nl

Voor algemene vragen aan de rijksoverheid en het bestellen van brochures kunt u terecht bij Postbus 51.
Telefoon: 0800-8051
www.postbus51.nl

Voor vragen over ontheffingen voor uitvoeringen kunt u contact opnemen met de Arbeidsinspectie, Postbus 58366, 1040 HJ Amsterdam.
Telefoon 020-5812612

**Ministerie van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid**

Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Bestelcode 153
november 2006 - 6462
Gratis uitgave